

Azərbaycanın sülh modeli beynəlxalq rəğbət qazanır

İlham Əliyevin sülh strategiyası dünya üçün ən yaxşı nümunədir

Qlobal təhlükəsizliyin sarsıldığı, beynəlxalq hüquq normalalarının əksər hallarda kağız üzərində qaldığı bir şəraitdə Azərbaycanın Cənubi Qafqazda yaratdığı yeni reallıq bütün dünya üçün unikal örnəyə çevrilib. Söhbət ölkəmizin, sadəcə, öz ərazi bütövlüyünü bərpa etməsindən yox, eyni zamanda münaqişələrin həlli və postmünaqişə dövrünün idarə olunması istiqamətində təqdim etdiyi sülh modelindən gedir. Bu modelin ən səciyyəvi xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, burada sülh deklarativ bəyanatlarla deyil, konkret əməli fəaliyyətlə, iqtisadi reinteqrasiya və vasitəçisiz dialoqla möhkəmləndirilir.

Prezident İlham Əliyevin martın 12-də XIII Qlobal Bakı Forumunda çıxışı zamanı toxunduğu məqamlar Azərbaycanın son illərdə qazandığı siyasi və hərbi uğurların qiymətləndirilməsi baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Dövlət başçısı Azərbaycanın keçdiyi tarixi yolu nümunə kimi təqdim edərək vurğuladı ki, respublikamız beynəlxalq hüquqa əsaslanaraq suverenliyini və ərazi bütövlüyünü öz hərbi gücü və imkanları hesabına bərpa etdi: "Bizə gəldikdə, suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün bərpası illər, təqribən 30 il çəkdi. Bunu BMT Nizamnaməsi, onun 51-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş özünümüdafiə hüququ çərçivəsində həyata keçirdik. Biz işğal olunmuş əraziləri güc vasitəsilə azad etdik və sülhə siyasi yollarla nail olduq. Beləliklə, biz dünya miqyasında nadir bir təcrübəyə maliklik - milyonlarla insanın etnik təmizləməyə məruz qaldığı işğal şəraitində yaşamaq təcrübəsi".

Azərbaycan Prezidenti bəyan etdi ki, əgər beynəlxalq hüquq və ədalət bir ölkənin tərəfindirsə, bəzən güc tətbiqi qaçılmaz ola bilər: "Əgər sülh yolu ilə həll üçün bütün ümid itir, ancaq həqiqət və ədalət, beynəlxalq hüquq sizin tərəfinizdədirsə, sülhə nail olmaq üçün gücdən istifadə etmək zəruridir. Məhz belə də oldu. Biz əvvəlcə güc tətbiq etməklə, daha sonra isə siyasi yollarla Ermənistanla sülhə nail olduq. Bu da müasir tarixdə, - müasir dedikdə son onillikləri nəzərdə tuturam, - nadir bir təcrübədir - ölkə özü güc tətbiq edərək suverenliyini və ərazi bütövlüyünü bərpa etdi".

Azərbaycanın 44 günlük müharibədə qazandığı möhtəşəm Zəfər və sonrakı antiterror tədbirləri lokal xarakterli hərbi uğur olmaqla yanaşı, həm də beynəlxalq hüququn təmin olunmasını reallaşdırdı. Onilliklər ərzində BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsinin icra olunmaması beynəlxalq təşkilatlara və hüququn gücünə inamı

sarsıtmışdı. Azərbaycan beynəlxalq birliyin edə bilmədiyini öz gücünə həyata keçirməklə dünyaya sübut etdi ki, dövlətlər öz legitim maraqları naminə bütün resurslarından istifadə etmək haqqına sahibdirlər. Halbuki uzun müddət beynəlxalq vasitəçilər "status-kvo"-nun saxlanması yeganə çıxış yolu kimi təqdim edirdilər. Azərbaycan bu mifi dağıdaraq göstərdi ki, ədalətsiz sülh heç vaxt əbədi ola bilməz və "dondurulmuş" hesab edilən istənilən problem həllini tapanadək aktuallığını qoruyacaq.

Dövlətimizin başçısı ən önəmli məqamlardan birinin sülh təcrübəsi olduğunu xarici qonaqların diqqətinə çatdırdı. Sülhün heç də asan məsələ olmadığını vurğulayan Prezident İlham Əliyev Azərbaycan və Ermənistan arasında barışın bərqərar olmasını nadir vəziyyət kimi qiymətləndirdi: "2023-cü ilin sentyabrında baş verən son qanlı toqquşmadan 2025-ci ilin avqustunda sülhün əldə edilməsinə qədər müddət iki ildən az çəkdi. Hesab edirəm ki, bu, normallaşmanın görünməmiş sürətidir və güclü siyasi iradənin mövcudluğu və düşmənçiliyin əbədiyyətə qədər davam edə bilməyəcəyinin, müharibənin sona çatmalı olduğunun dərk edilməsi sayəsində mümkün oldu. Bu, iki ölkə tərəfindən verilmiş bir qərar idi və indi biz, qeyd etdiyim kimi, yeddi aydır sülh şəraitində yaşayırıq. Biz artıq sülhün üstünlüklərini görürük".

Tarixən müharibələrdən sonra qalib tərəf kapitulyasiya şərtlərini diktə edir və qarşı tərəfi iqtisadi-siyasi asılılıqda saxlamağa çalışır. Azərbaycanın yanaşması isə klassik stereotipi tamamilə dəyişdi. Bakı qanlı müharibə bitdikdən dərhal sonra, hələ emosiyaların yüksək olduğu bir vaxtda sülh müqaviləsi təklif etməklə strateji uzaqgörənliyini ortaya qoydu. Bu yanaşma bir daha göstərdi ki, əsl güc müharibəni qazanmaqda yox, qələbəni əbədi və faydalı sülhə çevirə bilməkdir. Məhz buna görə Vətən müharibəsi nəticəsində işğal olunmuş ərazilərimizin azad edilməsi və dərhal sonrakı dövrdə siyasi dialoq yolu ilə sülhə nail olunması müasir tarixdə nadir rast gəlinən hallardan biri kimi qiymətləndirilir. Bu proses Azərbaycanın hərbi və siyasi gücünü, dönməz iradəsini də nümayiş etdirir.

Azərbaycanın postmünaqişə dövründə sərgilədiyi yanaşma, həqiqətən də, beynəlxalq münasibətlər sistemində unikal precedent yaratdı. Çünki bu model hərbi qələbə ilə məhdudlaşmadı, möhtəşəm zəfərimizi dərhal sonra sülh gündəliyi, siyasi iradə və iqtisadi dirçəlişlə tamamladı. Azərbaycan sübut etdi ki, beynəlxalq hüququn kağız üzərində qalan qətnamələri icra olunmadığı təqdirdə dövlət öz gücü ilə ədaləti bərpa edə bilər. Bu, "dondurulmuş münaqişə" anlayışına da son qoydu. Dünya tarixində nadir hallarda rast gəlinir

ki, müharibədə tam qələbə qazanmış tərəf dərhal, heç bir kənar təzyiq olmadan qarşı tərəfə sülh müqaviləsi təklif etsin. Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Azərbaycanın bu təcrübəsi göstərir ki, münaqişədən sonrakı dövr nifrət üzərində yox, inkişaf və əməkdaşlıq üzərində qurulmalıdır. Bu, hazırda dünyanın müxtəlif nöqtələrində davam edən və həlli mümkün görünən münaqişələr üçün ən optimal və uğurlu "yol xəritəsi" ola bilər.

Ölkəmizin təqdim etdiyi modelin beynəlxalq arenada postmünaqişə standartı kimi qəbul edildiyi göz önündədir. Xarici diplomatlar və beyin mərkəzləri bu modeli digər regionlardakı münaqişələrin həlli üçün ümid işığı kimi dəyərləndirirlər. XIII Qlobal Bakı Forumunda iştirak edən keçmiş dövlət və hökumət başçıları, habelə nüfuzlu beyin mərkəzlərinin rəhbərlərinin çıxışları da bunu sübuta yetirdi. Forumda çıxış edən qonaqlar belə toplantıların Azərbaycanın sülh mesajlarını dünyaya yaymaq üçün çox mühüm platforma olduğunu söylədilər. BMT-nin Ticarət və İnkişaf üzrə Konfransının baş katibi Rebeka Qrinspan forumda çıxışı zamanı Azərbaycan Prezidentinin sülh uğrunda söylərini təqdir edib. BMT rəsmisi bildirib ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında baş verən proseslər hər kəs üçün yaxşı nümunədir: "Bu, xüsusilə indiki mürəkkəb beynəlxalq şəraitdə qeyd olunmalı və qeyd edilməyə dəyən bir nailiyyətdir. Bu həm də dünya üçün bir ilham mənbəyidir. Çünki hazırda dünyaya daha çox sülh lazımdır". BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının ali nümayəndəsi Migel Anxel Moratinos da deyib ki, Cənubi Qafqazda son illərdə baş verən pozitiv inkişafı göstərir ki, hətta gərgin münaqişələr də sülhə çevrilə bilər.

Azərbaycanın təqdim etdiyi sülh modeli, sadəcə, lokal uğur hekayəsi deyil, müasir dünya nizamında ədalətin və hüququn gücünün bərpasıdır. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən strateji kurs sübut etdi ki, ən mürəkkəb münaqişələr belə milli iradə, hərbi qüdrət və uzaqgörən diplomatiyanın sintezi ilə həll etmək mümkündür. Bu gün Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda ucalan yeni şəhərlər, çəkilən yollar və qurulan infrastrukturlar Azərbaycanın sülh təklifinin torpaq üzərində real təzahürüdür. Ölkəmiz qalib tərəf kimi sülh əlini uzatmaqla bölgə ölkələrini qaranlıq keçmişdən xilas olmağa, işıqlı gələcəkdən pay almağa dəvət edir. Bu, bütün Avrasiya məkanına sabitlik, rifah və əməkdaşlıq vəd edir.

*İsmayıl QOCAYEV,
"Azərbaycan"*